

Het Convenant van het Earth Charter

Ron Engel was kaderlid van het internationale comité dat het Earth Charter formuleerde. In eerste instantie werd hij in 1984 actief in internationaal werk in verband met de mondiale ethiek toen hij de Ethics Working Group (EWG) stichtte binnen de IUCN (The World Conservation Union). In de tien jaar die volgen groeide de EWG uit tot een netwerk van enige honderden mensen in zestig landen. Als mede-voorzitter van de Ethics Specialist Group van het IUCN-comité voor milieuwetgeving, kon Engel een leidende rol spelen bij het promoten van de Earth Charter Resolution tijdens het World Conservation Congress in 2004. Tegenwoordig is Engel Senior Research Consultant bij het Center for Humans and Nature in New York en Chicago en emeritus hoogleraar van Meadville/Lombard Theological School van de Universiteit van Chicago.

Het Earth Charter kreeg een flinke impuls om een convenant voor de wereldgemeenschap te worden op 24 november 2004 in Bangkok, Thailand, tijdens het World Conservation Congress, waar ruim honderd landen vertegenwoordigd waren en het Charter werd onderschreven. Het werd daarbij erkend als een 'ethische gids voor IUCN-politiek'. De IUCN (International Union for the Conservation of Nature and Natural Resources, ook bekend als de World Conservation Union), heeft meer dan duizend ledengroeperingen in ongeveer 140 landen, inclusief 77 staten, 144 overheidsinstellingen en meer dan 800 nationale en internationale niet-gouvernementele organisaties.

Ik had een speciale reden om op 24 november voor het Earth Charter te stemmen. Die ochtend was mijn kleindochter Helene geboren. Een paar dagen later liet ik tijdens het boeddhistische feest van Loy Krathong een met kaarsen verlicht bloemenbootje te water in Bangkok; weer dacht ik aan Helene, en die duizenden lichtjes op het water werden een symbool voor de kinderen van onze wereld. Het was een gelegenheid om mijn convenant, dat wordt uitgedrukt in het Charter, te hernieuwen.

Wij mensen beschikken over een unieke en verschrikkelijke vrij-

heid. Wij hebben de vrijheid om te kiezen voor de onvoorwaardelijke rechten en plichten die de relaties waarmee wij zijn verbonden, zullen beheersen; de convenanten van ons persoonlijke en collectieve bestaan. Maar die vrijheid heeft twee kanten. Angst zet ons aan op beperkte schaal betrokkenheid aan te gaan, of de realiteit en verantwoordelijkheden van het convenant te ontkennen. En zo ontstaan de ideologieën van superioriteit, exclusiviteit en uitzonderlijkheid die de wereld dreigen te vernietigen.

De geschiedenis neemt haar loop op basis van de convenanten die mannen en vrouwen, gemeenschappen en landen, wensen te kiezen. De geschiedenis is een botsing en strijd van convenanten, en ware samenwerking tussen mensen, vooral die uit verschillende culturen, binnen een ontzagwekkende morele en spirituele uitdaging.

Het Earth Charter sluit aan bij een reeks denkbeelden die uiteindelijk leiden tot het fundamentele convenant met de creativiteit van het leven, een fundamentele band, een convenant van de schepping of een kosmisch convenant genoemd. Wanneer we ons eigen leven bekrachtigen, houdt dat alles in wat dat leven behelst: onze herkomst uit, onze afhankelijkheid van, en onze invloed op de gehele waaier van de levensgemeenschap. Daarom zijn we verplicht de voorwaarden voor de blijvende bloei van dat leven te eren en gehoorzamen, daarbij inbegrepen het morele imperatief elkaar te respecteren en te koesteren, zoals dat is gekerfd in het materiaal van 'mens zijn'. Wanneer we het Earth Charter onderschrijven, "beloven we deel te zijn van de mondiale saamhorigheid voor een rechtvaardige, duurzame en vredige wereld en ons in te spannen voor de waarden en principes van het Earth Charter"¹; dat is het convenant waar- toe wij ons verplichten.

Mondiale ethiek kunnen we definiëren als burgers die kritisch discussiëren over de convenanten die we naleven. Het doel van dat soort gesprekken is te zorgen dat de convenanten van onze beschaving zich openstellen voor de relaties binnen ons bestaan. Veelomvattender in lidmaatschap, respectvoller en zorgzamer aangaande de integriteit van de leden, en meer holistisch in hun besef dat veel morele kwesties moeten worden opgelost om gemeenschappen te laten floreren.

Op basis van dat soort gesprekken is het Earth Charter geschreven; ook het onderschrijven door het IUCN World Conservation Congress van het Charter in Bangkok is voortgevloeid uit dergelijke discussies. Het is de enige organisatie die als toeschouwer tot de Nationale Vergadering van de VS expertise verschaftte over natuurbehoud. Ze werd gesticht in 1948 om internationale samenwerking te stimuleren ten behoeve van wetenschappelijk gefundeerd natuurbehoud, en steunde de beraadslagingen die leidden tot baanbrekende teksten over mondiale ethiek, zoals de World Conservation Strategy (1980); de World Charter for Nature (aangenomen door de Algemene Vergadering van de VS in 1982); Caring for the Earth (1991); en het Draft International Covenant on Environment and Development (derde editie 2004).

Om het Earth Charter tot een tastbare en werkzame realiteit in de levens van mensen te maken, is het van groot belang dat gesprekken zoals die bij het Earth Charter-comité en de IUCN overal ter wereld in zoveel mogelijk gemeenschappen worden gehouden. Het werken aan een mondiale ethiek om het Earth Charter Convenant te stimuleren, is net begonnen, en het mogelijke aantal agendapunten is groot.

Hoe kunnen we het idee van een 'convenant' opnieuw in de wereld introduceren? Er zijn twee problemen. Aan de ene kant wordt 'verbond' (convenant) vaak met bepaalde religieuze tradities in verband gebracht, en dat maakt het minder geschikt voor gebruik in bredere zin. Anderzijds zijn we gewend aan leven op basis van 'contract', met de impliciete notie dat onze verantwoordelijkheden niet verder reiken dan voor ons eigen belang gewenst is, waarmee het convenant dat ten grondslag ligt aan ons sociale leven is verdwenen. Er is echter weinig kans dat gemeenschappen die zich baseren op sektarische dogma's, of zelfs een overlappende consensus over waarden, ooit voldoende gemotiveerd zullen zijn om te leven naar de principes van het Earth Charter.

De huidige geopolitieke toestand ontnemt ons iedere illusie dat het Earth Charter op het getij van evolutionaire vooruitgang wordt voortgestuwd naar een onafwendbare triomf. Als "een andere wereld mogelijk is",² zal dat zijn omdat mensen in het diepst van hun wezen gegrepen worden door de visie van het Earth Charter, en geloven dat die principes juist zijn, ondanks de gruwel van oorlog, irrationaliteit, onderdrukking, verraad en dood. Een dergelijk convenant is noodzakelijk om de aanmatigende macht het hoofd te bieden, en deel te nemen aan geweldloze meningsverschillen. Is er een wezenlijke vooruitgang geweest in mensenrechten, milieubescherming, economische rechtvaardigheid of vrede die geen persoonlijke offers of principiële betrokkenheid heeft geëist?

Waar komt het vertrouwen in een convenant vandaan? Het Earth Charter stelt: "Dankbaarheid voor het geschenk en de schoonheid van het leven; ontzag voor het mysterie van het bestaan; vertrouwen dat vrede is wat het grote geheel waarvan alles deel uitmaakt, behoeft." We moeten praten over mondiale

ethiek die zo'n spirituele diepgang bereikt dat we het begrip vinden om een allesomvattend convenant als het Earth Charter te omhelzen.

Er zijn andere vragen die beantwoord moeten worden, praktische en ethische kwesties die de World Conservation Union nu moet aanpakken als gevolg van de historische stemming in Bangkok. Wat betekent het voor het Earth Charter dat het een 'ethische gids' is voor het beleid van de IUCN? Wat houdt het in voor het beleid inzake klimaatverandering of voor de nieuwe afspraken tussen IUCN en ondernemingen en markten? Wat betekent het voor het behoud van biodiversiteit en biotechnologie, educatie, het uitbannen van armoede, het stabiliseren van de wereldbevolking, en hoe wij een balans vinden tussen "de rechten van het kind" en ecologische integriteit?

Ik wilde dat al mijn Amerikaanse medeburgers er die avond in Bangkok ook geweest waren. Misschien had het hen van hun angst voor de rest van de wereld bevrijd en de ogen geopend voor de visie van mondiale gezamenlijkheid. Vele afgevaardigden van Amerikaanse niet-gouvernementele organisaties in Bangkok namen leidende posities in tijdens het congres, en steunden het Earth Charter. Helaas stemden de zeven afgevaardigden van de regering van de VS tegen; hetzelfde gold voor vele andere resoluties die internationale samenwerking vereisten. Ze weigerden steekhoudende redenen voor hun stemgedrag te geven.

Het Earth Charter doet een oproep aan "alle landen van de wereld" om hun "belofte aan de Verenigde Naties te hernieuwen" en "aan hun verplichtingen jegens de bestaande internationale afspraken te voldoen". De huidige Amerikaanse regering heeft deze oproep verworpen en de weg van het militarisme gekozen. Toch is dit het land dat de Verenigde Naties gastvrijheid bood, en daarmee moet het convenant dat de basis vormt, De Onafhankelijkheidsverklaring, met de aparte bevestiging van gelijke rechten voor alle mensen en de natuurlijke morele wet, beschouwd worden als een opmaat tot het Earth Charter. Amerikaanse burgers hebben niet alleen een nationale verantwoordelijkheid, maar zijn moreel, mondiaal verplicht deel te nemen aan profetische wereldethiek en ons land terug te roepen tot de universele tradities van het convenant. Toen Martin Luther King jr. met een soortgelijk dilemma werd geconfronteerd ten tijde van de oorlog in Vietnam, riep hij de Amerikanen op hun belofte tot geweldloze samenwerking in de wereld en de regels van de wet te bevestigen.

Mondiale ethiek houdt zich niet alleen bezig met convenanten voor internationale en nationale groeperingen, maar ook met de vraag hoe die convenanten aansluiten op de verdragen van onze plaatselijke gemeenschappen. Wat betekent het Earth Charter voor de wereldgemeenschappen, in het bijzonder voor de uitdijende voorsteden die de primaire aanjagers zijn van economische globalisering en ongelijkheid. Wat zijn bijvoorbeeld de consequenties voor een hoofdstedelijk gebied als Chicago,

waar ik woon? Dat roept weer de vraag op welke vormen van macht en autoriteit de principes van het Earth Charter plaatselijk, regionaal en wereldwijd het best vertegenwoordigen.

De vorm van mondiale sturing, zoals het Earth Charter die ziet, komt van het Latijnse *foedus*, waarvan het woord 'federaal' afstamt. De vorm van macht en autoriteit die het Convenant van het Earth Charter voorstelt voor de wereld is een federale structuur, bestaande uit lidstaten met dezelfde rechten die zich vrijwillig met elkaar verbinden tot een geheel dat hun respectievelijke integriteit intact laat. De wereldgemeenschappen weven op deze manier een mondiaal wandkleed dat autonomie en gedeelde autoriteit in zich verenigt.

In oktober 2005 had ik de gelegenheid om aan de topconferentie van het Earth Charter-comité van Chicago voor te stellen om een gedachtewisseling te realiseren, zodat we een 'Chicago Charter' konden schrijven, vergelijkbaar met de gesprekken die hadden geleid tot het Earth Charter. De uitdaging bestond erin een convenant op te stellen dat deze regio met zichzelf moet sluiten om een rechtvaardig en duurzaam leven voor zijn burgers en gelijktijdig de verantwoordelijkheden voor de rest van de wereld waar te maken. De inspiratie voor dit verdrag moet uit de eigen regio komen, op basis van de unieke geografie, geschiedenis en burgercultuur, en uit de unieke relatie die de regio onderhoudt met bepaalde plaatsen overal ter wereld. Er is een regionale verplichting waarvan we ons bewust zijn: de vervuiling van het grondwater moet worden stopgezet. Een mondiale verplichting die we hebben, is het omgaan met de Grote Meren, het grootste zoetwatersysteem, als was het een heilig rentmeesterschap.

Lake Michigan is niet de Mekong Delta, maar al het water op aarde komt daar bijeen. Het lot van Amerikaanse en Thaise kinderen is niet hetzelfde, maar ze zijn wel uitgesproken wederzijds afhankelijk. Als ik het Earth Charter lees, denk ik aan mijn convenant met Helene, en met dit land, en met mijn familie, stad en staat, en met Thailand, het land en het volk, en de gehele aarde. Dat maakt veel verschil in hoe ik de wereld zie en wat ik met mijn leven doe. ●

Noten

1 Verklaring van Endossement van het Earth Charter, www.earthcharter.org/endorse/

2 De slagzin van het World Social Forum